

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚУМИТАСИ

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 23 (65899)
1996 йил, 10 апрель, чоршанба

Сотувда
эркин нархда

● *Кеча соҳибқирон Амир Темур туғилган кун нишонланди*
**БИЗ КИМ, МУЛКИ ТУРОН АМИРИ ТУРКИСТОНМИЗ.
БИЗ КИМ, МИЛЛАТЛАРНИНГ ЭНГ ҚАДИМИ ВА ЭНГ
УЛУҒИ, ТУРКНИНГ БОШ БЎҒИНИМИЗ!**

Амир ТЕМУР

ТЕМУРЛАР КЕРАК

Тупроғинг босқиндан топталса
агар,
Кунларинг гам билан қопланса
агар,
Бошингга булутлар тупланса агар,
Билгинки, юртингга Темурлар
керак.

Зулмлар жонингдан утса гар
бутун,
Йиллаб ечилмаса қалбингда
тугун,
Тугунни счишдан чарчасанг бир
кун,
Билгинки, юртингга Темурлар
керак.

Оқу қораларни кўрмаса кўзинг,
Бировнинг сўзига ухшаса сўзинг,
Ухшамай қолсанг гар ўзингга
узинг,

Билгинки, юртингга Темурлар
керак.

Гарчанд Чингиз йуқдир,
босқинлар йуқдир,
Нурли эртанг учун тўсиқлар
йуқдир.

Биламан, қалбда ҳам тошқинлар
муддир

Демак бил, ҳали ҳам Темурлар
керак.

**Гулчирой ЗАВКИЕВА,
Алишер Навоий номли
Республика нафис санъат
лицейи ўқувчиси.**

Амир Темур ибн амир Тарагай баҳодур Амир Темур ибн Баркул баҳодур ибн Илонгиз баҳодур ибн Инжил ибн Қоражор Нуён ибн Амир Суғучин ибн Иримчи Залосхон ибн Қожувли баҳодурхон ибн Тарбонхон — яъни Темур бобомизни унинг замондоши, ўша давр муарриҳи Аҳмад бин Муҳаммад бин Арабшоҳ шундай таърифлайди:

«Темур гавдаси келишган, узун бўйли киши эди, пешонаси очиқ, калласи катта, овози жарангдор, оқиш юзини оч қизил ранг жонлантириб турарди. Елкалари кенг, бармоқлари тўлиқ, қовурғалари узун, мускуллари кучли эди. Узун соқол қўйиб юрарди. Қарашлари ёқимли эди. Улимни асло писанд қилмасди. Қарийб саксон ёшга кириб ўлаётган чоғида ақлаковатини ҳам, довураклигини ҳам йўқотмаган эди. У ёлгон-яшиқнинг душмани бўлиб, ноўрин ҳазил унинг кўнглига ёқмасди. Узининг олдида талон-тароғлик, қотиллик, хотин-қизларнинг номусига тегиш, зўрлаш ҳақида гапиришга йўл қўймасди. У ҳақиқат қанчалик иччиқ бўлмасин, уни эшитишни хуш кўрарди. Яхши ёки ёмон ҳолатлар унинг кайфиятига ҳеч қандай таъсир кўрсатмасди. Жасур аскарларнинг дўсти, гоят мард ва ботир бўлган бу одам кишиларни ўзини ҳурмат қилишга, ўзига бўйсундиришга мажбур эта биларди».

Ўзбек шеърят мулкисининг султони, мутафаккир Алишер Навоий ҳам буюк жаҳонгирнинг инсоний хислатлари ҳақида шундай дейди:

«Темур Кўрагоний... — агарчи назм айтмоққа илтифот қилмайдулар, аммо назм ва насри андоқ хуб маҳал ва мавқеида ўқувдуларким, ашигдек бир байт ўқигони минг яхши байт айтқонча бор».

«ТЕМУР ТУЗУКЛАРИ» ДАН

«...ҳар бир фатҳ этилган мамлакатда у ернинг гадоларини (бир ерга) туплаб, кундалик ейиш ичишларини белгиласинлар. Барчаси тамғалансинлар, токи бошқа гадолик қилмасинлар. Агар тамғадан кейин ҳам гадолик қилгудек булсалар, уларни узоқ мамлакатларга сотиб юборсинлар ёки ҳайдаб юборсинлар, Шундагина гадо мамлакатимда йуқолади».

***

«Яна амр қилдимки, ганим томонидан бизнинг қулимизга ҳар қандай сипоҳий асир булиб тушса, уни улдирмасинлар, унга ихтиёр берсинлар. Агар навкарликни қабул қилса, навкар қилсинлар, йуқ эса уни озод этсинлар. Бунга мисол, мен (Қайсар билан урушда) тўрт минг румлик аскарни озод қилдим».

***

«Ҳеч кимдан уч олиш мақомида булмадим. Тузимни тоғиб менга ёмонлик қилганларни парвардигори оламга топширдим. Иш курган, шижоатли эр-йигитларни қошимда тутдим. Софдил кишилар, саййидлар, олимлар ва фозилларга даргоҳим доимо очиқ эди. Нафси ёмон ҳимматсизларни, кўнгли бузуқ қурқоқларни мажлисимдан қувиб юбордим».

***

«Очиқ юзлилик, раҳм-шафқат билан халқни узимга ром қилдим. Адолат билан иш юритиб, жабр-зулмдан узоқроқда булишга интилдим».

***

«Қайси бир сипоҳий туз ҳақи ва вафодорликни унутиб, хизмат вақтида уз соҳибидан юз утириб, менинг олдимга келган булса, ундай одамни узимга энг ёмон душман деб билдим».

КАСБИМГА СОДИҚМАН

Мен бу ёш изланувчан муаллима Бибинор Тангриқулова билан Тошкентдаги «Йил ўқитувчиси - 95» курик-танловда учрашган эдим. У Сурхондарё вилояти Денов шаҳридаги Алишер Навоий номидаги кимё-биология ва хоризжий тиллар лицей-интернатининг инглиз тили фани ўқитувчиси.

Бибинор Тангриқулова машгулотларда турли услублардан фойдаланиб дарс утади, кўпинча инглиз тили талабаларига таянади. Уғил-қизлар билан яқка тартибда иш олиб боради. Ҳар бир ўқувчига фан асосларини ургатади. Бу унинг шахсий ибратига, изланувчанлиги ва ижодкорлиги қул келмоқда.

«Бозор иқтисодиёти шароитида ўқитувчининг энг муҳим фазилати касбига содиқлиги ва уни ардоқлашидир. Мен касбимга ҳамиша содиқман», - дейди у.

Мустақиллик айни пайтда ривожланган жаҳон халқлари тараққиёти маҳоратларини урганишга ҳам даъват қилмоқда. Бунга яхши англаган Бибинор Тангриқулова инглиз тили фанини чуқур урганган. Шунинг учун ҳам у курик-танлов ғолиби бўлди.

Зотан, ўқитувчи таълим ва санъатни уйғунлаштири олмас, қўзланган мақсадига эриша олмайди. У курик-танловда бир соатлик инглиз тили дарсини сўз уйини услубида олиб бориб, ҳаммани қўйил қолдирди.

Сизга ҳамиша омад ер бўлсин, Бибинор!

**А. Ҳасанов,
Сурхондарё вилояти,
Денов шаҳри.**

НАВРЎЗ ҲИММАТИ

Улкамизда баҳор кезмоқда. Йилимиз уз умрини шу баҳордан бошлади. Навруз — бу янги кун дегани-да. Шарқдан ёқимли шабада эсяпти. Оламни безамоқ учун янги Фирдавс — жаннат йули очилган она диёримизга.

Чуллардаги оқ ранглар урнини, алвон ранглар қопламоқда. Дарахтлар, боғлар ям-яшил тун киймоқда. Чечаклар очилмоқда. Теварак атрофни ёқимли ифор қоплаяпти. Осмонни тўлдириб, оққушлар, урдаклар учмоқда. Маҳаллаларда, мактабларимизда дош қозонлар осилган, сумалак базмлар ҳамон давом этмоқда, кук сомсалар ёпилмоқда, навруз ноз-неъматлари дастурхонларни безади. Мактабимизда навруз зур анъанага айланди. Болалар, кекса отахону-онахонларга наврузлик кутариб боришади. Улар ёшларимизни дуо қилишади. Уларнинг дуолари мустажо бўлмай.

Навруз — деҳқончилик, экиш-тикиш фасли. Катта тантаналардан сўнг деҳқону деҳқонзодалар она ерга барака уруғлари сочишга киришиб кетдилар. Яхши ният — катта хирмонга, эл-юртимиз фаровон бўлишигадир.

**Г. РАЖАБОВА,
Бухоро вилояти,
Ғиждувон тумани.**

Денгизларнинг куч-қудрати жушқин дарёлар билан, уларга оби-ҳаёт қушилмас, уммонлар қақшайди, умри тугайди. Одамларнинг ҳаёти-чи? Уқиш, илм олиш, касб-кор, ҳунар ва нур билан! Нурдан шуъла, шуъладан шуур яралади. Албатта, бу тушунчалар замирида илм масканлари, тарбия ва таълим, устоз ва шогирдлар табассумлари намоён.

Усмир дустлар, Ватанимиз тарихидан сизларга аёнки, ут-оловли йилларда шууролар ҳукуматининг инқилобий бурунлари Марказий Осиёни қоплаб олиб, Фарғона водийсида ҳам уз қонли ҳукмронлигини урнатган эди. Қон билан ювилган, бузилган улкани қайта тиклаш, камбағал деҳқонлар фарзандларини саводли қи-

• Кўқон педагогика билим юрти 75 ёшда

НУР

лиш, онгини нурлантириш учун янги тузум мактаб-маориф масканлари сув билан ҳаводек зарур эди. Ана шундай оғир шароитда Кўқон педагогика билим юрти ташкил этилди. Бу хайрли ишни ташкил этишда уша даврнинг маърифатпарвар шоир олимларидан Ҳамза Ҳакимзода, Қори Нисезий, Ашурвали Зоҳирий, Усмон Носир ва бошқаларнинг хизматлари беқиёс бўлган. Маз-

кур педагогика билим юртининг ташкил этилганига 75 йил тўлди.

Бизнинг Учкўприк туманимизда ҳам шу йиллар давомида уч мингдан зиёд тарбиячи ва ўқитувчилар шу билим юртида тарбия олган эканлар. Улар орасида «Соғлом авлод учун» ордени соҳибаси, бошланғич таълим устаси Маҳбубахон Пулатова, Едгорой Қодирова, Сорахон Қобулова, илгор педагоглар Уктамхон Жалилова, Хайринисо Умарова, Дилфузахон Далиева, Ферузахон Аҳмадалиева каби уз ишининг фидойилари бор.

**Камола ОБИДОВА,
Фарғона вилояти, Учкўприк тумани.**

КАМ БЎЛМАДЫМ, ЭЪТИБОР ТОПДЫМ

Мен Кўқон педагогика билим юртининг мактабгача тарбия гуруҳини тугатганман. Уша пайтлари ўқитувчимиз Мавжудахон опа Муҳаммадҷонова ҳам Фарғона педагогика институтини тугаллаб келиб, бизга математика фанидан дарс берган ва гуруҳимизга раҳбарлик қилган эдилар. Ҳар бир дарс қизиқарли ва жонли утарди. Опа қийналганларга ерданларини аямас, қўшимча дарслар ташкил қилар, юрак-юракдан меҳрибонлик курсатарди. Биз у кишига узимизнинг қадрдон, туғишган опамиздек қарардик, ташвиш, дардларимизни тортинмай айтардик. Чунки у ҳар қандай вазиятда биздан ерданларини аямасдилар. Шу боис бизнинг курс билим юртининг энг намунали гуруҳларидан бирига айланишида опанинг хизматлари катта бўлди.

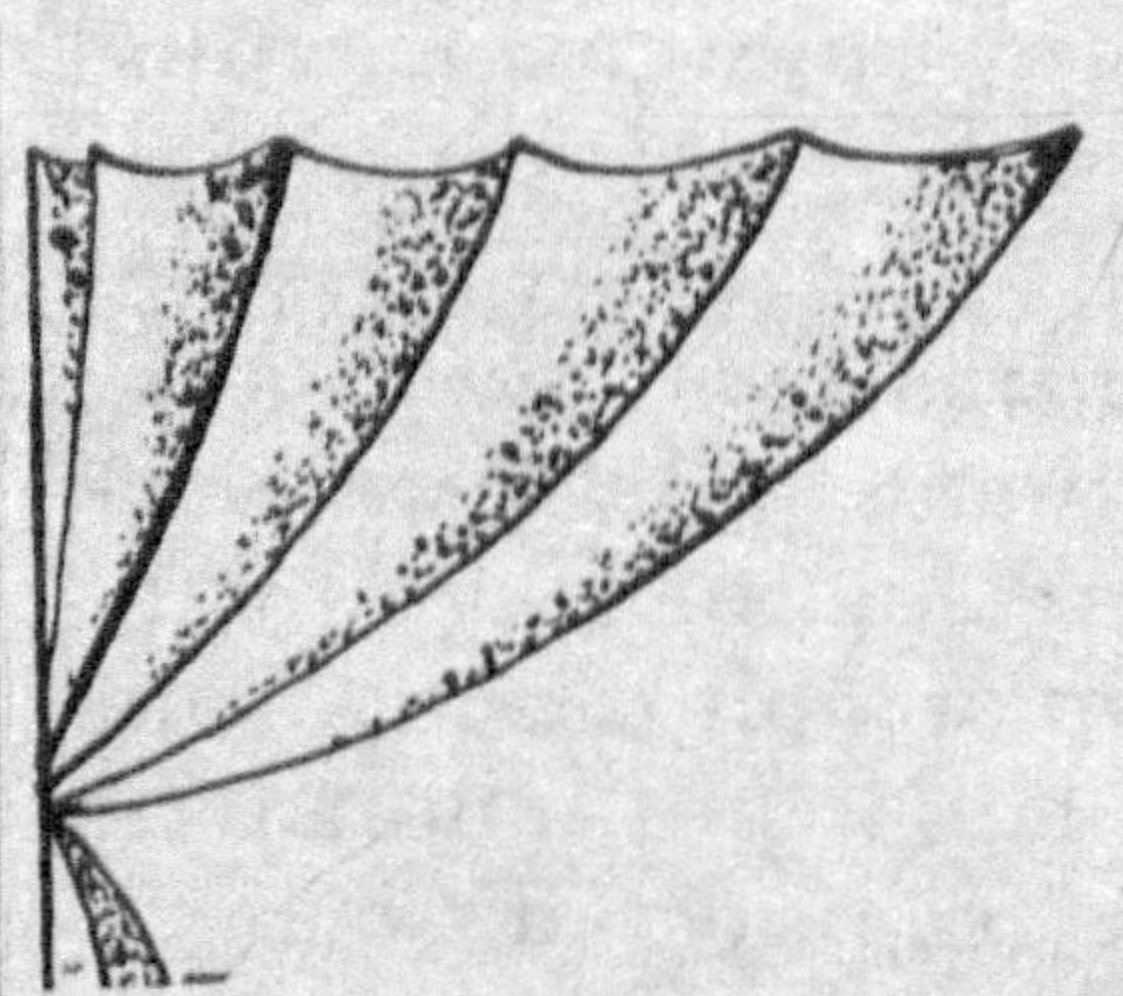
Тугрисини айтсам, ўқитувчилик, тарбиячиликка ҳавасим жуда кучли. Билим юрти орзумидларини амалга оширишда бир пиллапоё бўлди. Уқишни тугаллаб, шаҳримиздаги механика заводининг 21-боғчасида тарбиячи бўлдим. Бопқа боғчаларда ҳам ишладим.

Билим юртида муаллимларимиз «инсон ҳамиша илмга чанқоқ бўлиши керак», — дейишарди. Ҳаёт ҳам инсон қанчалик билимга эга бўлса шунчалик баркамол бўлишини курсатар экан.

Ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда педагогика олий ўқув юртини тамомладим. Билим юртида ҳам, институтда ҳам мураббийларимиз бизни ҳамиша билим олишга, меҳнатсеварликка ургатдилар. Кам бўлмадим. Ҳурмат-эътибор топдим. Менимча, ана шу ҳурматга эришувимнинг асосини ҳам устозларим берган сабоқлар ташкил қилади.

Кўпинча куча-қуйда усмирлар, ёшлар салом беришади. қўшларини танимаيمان, қўшларини хотирлай олмайман, лекин биламанки, улар менинг собиқ ўқувчиларим. Бири инженер, бири ўқитувчи, бири шифокор. Бу билан фахрланаман. Демак умрим зое утмапти экан. Ўқувчиларим менга ҳурмат-эҳтиром курсатсалар, дарҳол менга сабоқ берган устозларим кўзунгимда намоён буладилар, фикран уларга таъзим бажо келтираман.

**М. ШЕРМАТОВА,
Кўқон шаҳар халқ таълими бўлими ходими.**

Ҳаммаси 14 январь, Ватан ҳимояси куни байрами арафасида бошланди. 6 «А» синф қизлари уз синфдош дустларига

га байрам совғаси сифатида китоб совға этдилар. Лекин дустлари — уғил болалар раҳмат дейиш урнига, қадримиз 3 сумга тенг бўлдими деб, ранжишди ва қизларга совғаларини қайтариб беришди.

— Бопқа синф қизлари уғил болаларни ҳатто қуруқ сўз билан ҳам табриклашмабди. Биз эса қўлимиздан келганча ҳаракат қилдикку! Китобдан ҳам яхшироқ совға бор эканми, деб хафа бўлишди қизлар. Уғил

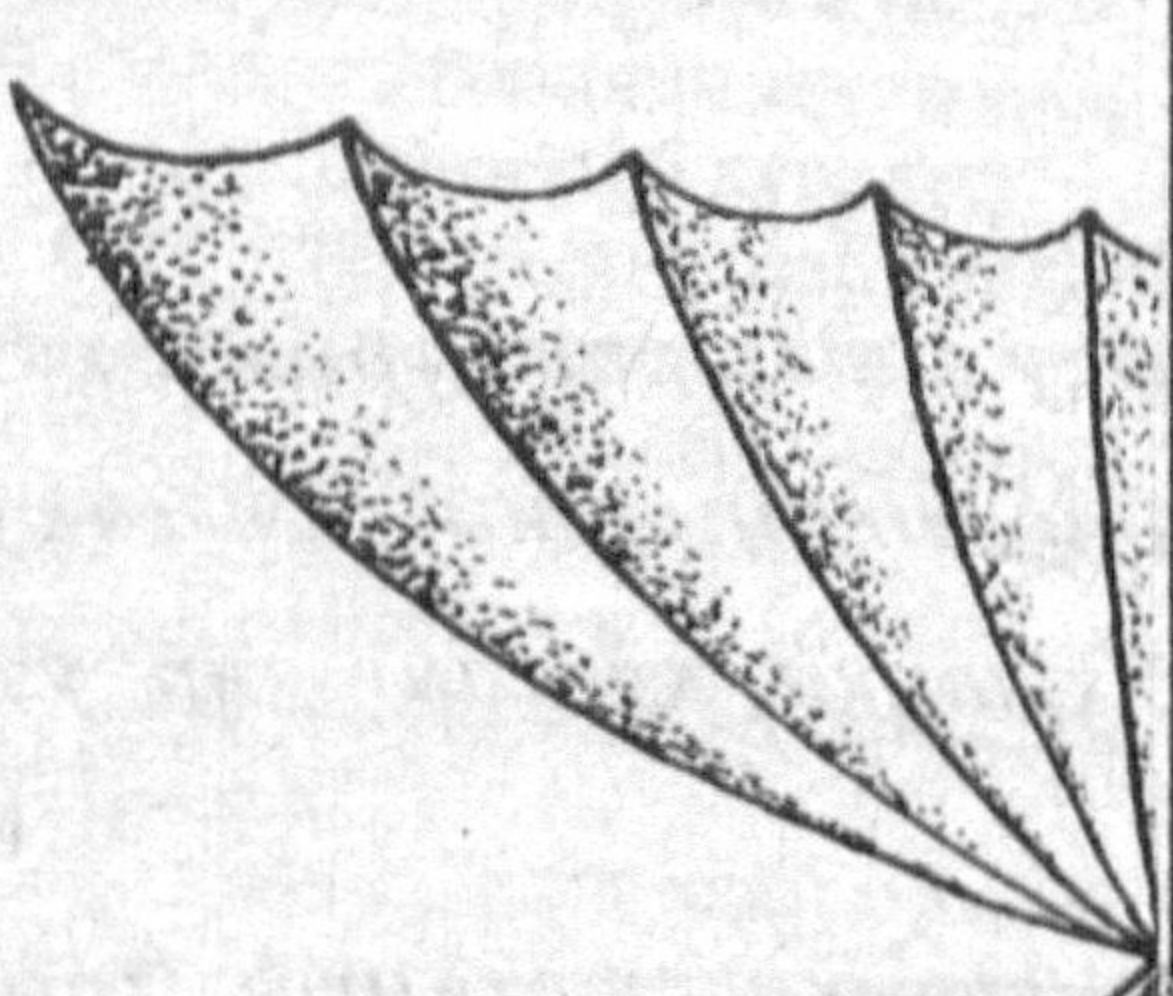
болалар узаро маслаҳатлашиб, 8-март хотин-қизлар байрами арафасида қизларга бир донадан учиргич совға қилиш ҳақида келишиб олишди. Шунда Хуснидин янаям ақллироқ таклиф киритди. Бу таклиф барчага маъқул келиб, бир донда учиргични 18 булакка бўлиб, совға қилишга аҳд қилдилар. Ва ниҳоят уғил болалар интизор кутган 8-Март байрами ҳам кириб келди. Синфга қизлар бирин-кетин кириб кела бошладилар. Улар уз парталарига ути-

бул қиласизлар деган умидламиз». Бу манзара қизлар учун кутилмаган ҳодиса эди. Синф тозалик комиссияси бошлиғи Умида Абдуллаева қизлар номидан уз миннатдорчилигини билдирди...

Шундан сунггина уғил болалар узларининг ман-манликлари туфайли қизларнинг нозик дилларини оғритиб қуйганликларини тушуниб етдилар, хато қилганликларини англашди. Буюмдан қўра ҳам энг қадрли туйғу — бу дустлик эканини англагандилар...

«Очк даре» деб номланган бу сахна куринишини Шайхонтохур тумани Ойбек номидаги 115-мактабнинг халқ ижодиёти драма тугарагидаги санъатсевар ўқувчилар ижро этдилар. Ижрочиларнинг ёш бўлишига қарамадан, узларига берилган ролларни қўйиллатиб яратаётганликлари меҳмонлар Узбекистон телевидениеси «Сехрли муйқалам» курсатуви ижодкорларини ҳам, Аброр Ҳидояттов номида театр актёрларини ҳам, матбуот ходимлари ҳамда тенгдошларини хушнуд этди.

— Болалар билан ишлашнинг завқли томонлари бор, — дейди драма тугараги раҳбари Фарҳод Файз. Тугарагимизга ўткир зеҳли, хотиралари кучли бўлган уғил-қизлар жамланган. Ижро этилажак роллари сузиши тезда едлаб олишди. Умуман, болалар билан иш-

лаш менга ёқади. Ҳозирги кунда «Хайрлашув кечаси», «Қалбинга қулоқ сол» асарлари устида ишляймиз.

Кеча сунгиди мактаб директори Нуриддин Иброҳимович Муҳиддинов йиғилганларни Навруз олам билан кутлади. Фарҳод Файзнинг фаолияти ҳақида, унинг уз касбига ута масъулияти, изланувчан, ижодкор мураббийлиги ҳақида сўзлади. Ёш санъаткорлар Юлдуз Умарова, Шухрат Айдусов, Наргиза Муродова, Сухроб Файзларнинг ижрочилик маҳорати барчани қувонтирди. Кўнглимиздан бир яхши ният кечди: Ажабмаски, улар орасида элимиз суйган буюк санъаткорлар Лутфихоним Саримқонова, Аброр Ҳидояттов, Шукур Бурхоннов, Раззоқ Ҳамроевлар издошлари улғаяётган бўлса!

Нилуфар ДАВИДОВА.

«ҚИММАТБАҲО СОВҒА»

ришгандан сунг, синф бошлиғи Шухрат сўз бошлади:

«Хурматли, биз учун қадрли, гузал қизлар-жон! Сизларни улғу айём 8-март байрами билан бугун синф уғил болалари номидан чин дилдан табриклаймиз. Сизлар ҳамиша бугунгидек, очилиб, гузал бўлиб юринглар. Отабек Шухратни табригини давом эттирди: «Сиз борсизки, бизнинг кўнглимиз тук, уқишларимиз аъло, синфдошлик давримиз завқли. Бахтимизга омон бўлинглар. Арзимас совғамизни куп урнида қа-

— «Келажаги буюк давлатнинг буюк инсонлари богчаю, мактабларда таълим тарбия олаёпти. Яъни бу сиз — азиз болажонлар, — дейди Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири Ж. Йўлдошев кўни кеча булиб ўтган иқтидорли болалар Республика слётида. — Ҳар бир ишда ҳар бирингиз фаол бўлинг. Сизлар яхши ўйлайдиган, фикрлайдиган, талантили, болаларсиз. Экология бўзилган, Орол муаммоси. Дардни айтиш осон албатта, аммо... Табиатни асраб-авайлаш учун биз нима қилаёلمиз. Бир туп дарахт экдикми? Зеро, уйинг, кучанг, қишлоғинг обод бўлса, юртинг обод бўлади».

Турли вилоятлардан иқтидорли болалар ўз ишларини намойиш этиб, экология муаммолари юзасидан фикр-мулоҳазалари билан уртоқлашишди. Жумладан, Хоразм вилояти, Гурлан тумани Ибн Сино номли 5-урта мактабнинг 8-синф ўқувчиси Нилуфар Аллаберганова «Орол бўйи аҳолисининг касалликларидан қўтилиш муаммолари» темасида доривор усимликлар билан даволаш аҳолини фототерапия ҳақида аъло даражада сузлаб, фахрий ёрлик билан мукофотланди.

— Биз табиатнинг гузал манзараларини, ер ости сувларини, усимлик ва ҳайвотот оламини келажак авлодларимиз учун, келажакимиз равнақи учун, мустақил Ўзбекистонимизнинг гуллаб-яшнаши учун эъозлашимиз, сақлашимиз керак, — дейди «Инсоннинг табиатга таъсири» мавзусида сузлаб Моҳира Ҳолиқова. Моҳира Фаргона вилояти, Фурқат туманидаги «Ёш табиатшунослар» масканидаги экология, табиатшунослик тугарагининг фаол аъзоси.

Бундан ташқари миллий хунармандлик бўлимлари ҳам иштирок этди. Андижон

БИР ТУП ДАРАХТ ЭКДИНГМИ?

вилояти Пахтаобод тумани халқ таълими бўлими қошидаги ўқувчи ёшлар ижодиёт марказидаги ёш кулол Умиджон Носиров ўз санъатини намойиш этиб, биринчи уринни олди. Унинг «Фаввора» деб номланган иши барчага маъқул бўлди. Даштубиебонда кетаётган карвон сувсизликдан қийналади. Шунда чулдан булоқ отилиб чиқади. Оллоҳнинг курсатган иноятидан хурсанд бўлиб, миннатдорчилик мақсадида бу булоққа қумлар сочилганда, булоқ кузини епиб қуймаслик учун минора шаклида фавворани қурадилар. Шу билан бирга минорани узокдан келатган карвон кўриб, сувдан баҳраманд бўлиши таърифланади. Мана шу куринишини Умиджон жуда моҳирлик билан безайди. У ҳозир 12-мактабнинг 10-синфида ўқияпти. Келажакда яхши кулол бўлишни хоҳлайди.

Умиджонга ва барча Республика иқтидорли болалар слёти қатнашчиларининг келгуси ишларида омадлар тилаб қоламиз.

Феруза ОДИЛОВА.

СУРАТДА: 1. Сурхондарё вилояти, экология шўъбаси қатнашчилари фахрий ёрлик билан мукофотланди.

2. Слёт қатнашчилари қишлоқ хўжалик машиналарини лойиҳалаштириш ва тажриба ўтказиш институти директори, Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги Маматхон Аҳмаджонов билан учрашув пайти.

Р. АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

ЎЗ-ЎЗИНИ ТАРБИЯЛАШ

Сарлавҳани ўқиб, гоҳ ҳайрон буларсиз, гоҳ уйга толарсиз. Ўз-Ўзини тарбиялаш деганда нимани тушунаси?

Тарбия воситалари ичида жуда муҳим ва амалий натижалар берадиган мезон ўз-ўзини тарбиялашдир. Бу дегани — инсоннинг онгли равишда ўз устидан ишлаш жараёнида шахсий сифатларни шакллантириш, характеридаги камчиликларни тузатиш ва камил инсон бўлишдир. Маълум бўлишича, ота-оналарнинг 67 фоизи оила ва мактабда фарзанд тарбиясига лоқайд қарашар экан. Тарбияни мактаб берсин, ота-оналарнинг вақти йўқ эмиш. Мантқан олганда, тарбия ва таълимга бундай қараш собиқ СССРдан қолган европача қарашларнинг қолдиғидир. Зеро, болаларга тарбиявий таъсир утказиш, рағбатлантириш, тартиб ва интизомга қақриш, оила, мактаб жамоаларининг муҳим вазифасига қиради. Кузланган мақсадга эришиш учун оила ва мактабда соғлом муҳитни ва ҳамкорликни вужудга келтириш даркор.

Машҳур олим К. Душинский «Одамни ҳар томонлама тарбияламоқ учун энг аввало уни ҳар томонлама билиш керак», — деган эди. Ота-оналар ўз фарзандларининг ёшига қараб психологик хусусиятларини аниқ билгандагина унга булган муносабатларини ўзгартириш мумкин.

Бир кўни машгулотда ўқувчилардан Отабек Очиловни тартибга келтирмоқчи бўлдик. Берган маслаҳатларимиз, қилган ҳаракатларимиз зое кетди. Охири бўлмади. Отабек дилини очди.

— Узимни ўзгартириш учун кўп ҳаракат қилдим, кўп синаб курдим, бўлмади. Негадир менда чидам ва дадиллик етишмапти, — деди ниҳоят.

Маълум бўлишича, Отабек оилада эркатой экан. Ота-оналари анча бақувват бўлиб, уни ўз майлига ташлаб қуйишар экан. Ундаги мешчанлик, айёрлик, дангасалик, ман-манлик каби ёмон хусусиятлар оиладаги нотўғри муҳитнинг натижасидир. Шундай булғач, келажакда ундан нимани кутиш мумкин. Бу ҳақда бошқалар нима дейишаркан?

Анора ОЧИЛОВА,
Самарқанд вилояти, Каттакўрғон туманидаги 33-мактаб.

Аринага раҳмим келиб, йиғлагим келарди. Жуда-жуда хафа эдим. Ҳатто мактабдош дугоналаримнинг парвона бўлишларию, устозларимнинг ширин сузлари ҳам қувонтира олмасди. Сабаби, «Труд» газетасида ўқиб қолганим бир хабар эди.

«Тўққиз ёшли гудак Арина Балуюева очликдан улди» деб хабар берганди газета муҳбири Татьяна Волкова. — «Бу бахтсиз одамлар Забайкальедаги Верх-Нарим қишлоғида яшашади. Афсуски фақат уларнинг ўзи оч наҳор эмас, балки бутун қишлоқ камбағаллашиб утириб қолган. Маҳаллий совхоз ва урмон комбина-

АРИНАГА РАҲМИМ КЕЛАДИ

ти ҳам тугаб бўлди ҳисоб. Одамлар қаерда ишлашни билмай хуноб. Бинобарин, энг зарур нарсаларни сотиб олишга пулнинг ўзи йўқ. Бу ердаги кўп болали Юкинлар оиласида фақат ота — Иван Васильевич ишлайди, холос. Лекин, афсуски, декабрь ойидан буён меҳнати учун бир чақа ҳам олмаганидан кейин нима фойдаси бор унинг?», — дея давом этади муҳбир.

Куз олдимда ҳамон малла сочли, рангпар юзли қизчанинг чиллакдек озгин қўлчалари намён булаверарди. Бироқ менинг ачинишимнинг энди унга фойдаси йўқ.

— Катта танаффусда йиғилиш булар экан, юр энди мотам тутавермай, — койиган бўлди синфбошимиз.

У тўғри айтганди. Мактаб директорининг

қисқагина кириш сузидан сунг асосий мақсадга утилди. Маълум бўлишича, Навоий вилояти сув хўжалиги бошқармаси раҳбари Улаш ака Тогаев ўқув даргоҳимизга йигирма минг сум, туманимиздаги 27-болалар ва усмирлар спорт мактаби ташкилотчиси Отамуродов беш минг сум пул утказишди.

Уларнинг ушбу муруватлари мактабимиз бирор кўмакка муҳтолиғидан эмас асло. Чунки ўқув масканимиз нафақат туман ёки вилоятда, балки республикада ҳам энг олдинги уринлардаги даргоҳлардан, утган йили биз жумҳурийат миқёсидаги спорт мусобақаларида қатнашиб олдинги уринни эгаллаганмиз. Сабаб бошқа ёқда.

Юқоридаги саховатпеша устозларнинг ниятлари бу ерда спортни янада ривожлантиришга оз бўлса-да, ҳисса қўшиш эди.

Бу гап-сузлардан сунг анча кўнглим еришди.

Д. ЁДГОРОВА,
ўқувчи.

СОҲИБҚИРОН ЖАНГНОМАСИ

Лашкар сафини ериб утган Шоҳ Мансур Музаффарий сара суворийлари билан туғри Амир Темур қароргоҳи томон от қўйди.

Барлос беклари дарҳол соҳибқирон Ҳимоясига ташландилар. Лекин Шоҳ Мансур йулида дуч келганини йиқитиб Темур билан туқнаш келди.

Пайгамбар ёшидаги соҳибқирон қиличи навқирон ёшидаги рақиб шамширига урилди. Кузлари қонга тулган, бутун жуссасидан куч ва қувват ёғилиб турган Шоҳ Мансур ҳамласи даҳшатли эди. Оғир Исфохон қиличи Темурнинг дубулғасига урилди. Бир зум гангиб қолган соҳибқирон жавоб зарбига улгуролмай қилич яна бошига тушди.

— Мансур! Тенгинг билан олиш! — Кимнингдир янгроқ хитобидан Мансур беихтиёр сесканиб аланглади.

— Болагинам!

Бу Темур хитоби эди. Шоҳ Мансур томон елдек учиб келган Шоҳруҳ Мирзо, 17 ёшли фарзанди эди. Художуй, беш қарра намозни қанда қилмайдиган, қилич урнига кўпроқ қўлида Қуръон ушлаб мутолаа қилишни афзал қўрувчи тақводор Шоҳруҳ бутун умрини жангу жадалда утказган тажрибали ва жангари форс ҳукмдори Шоҳ Мансурга рупара келди-я!

Олишув чиндан ҳам қаттиқ ва беаёв борарди.

Ёшлик ёшлик билан жанг қилияпти. Мансур арслон бўлса, Шоҳруҳ мисоли шер эди.

Соҳибқирон илтижо билан нималарнидир узича шивирлади. У угли учун гойибдан мадад тиларди. Шу кунгача доимо уни қўллаб келган парвардигор наҳот ундан юз угирса?

Мовароуннаҳр қўшини тезда узини унглаб форс суворийларини қуршов ҳалқасига олди. Ёш шаҳзоданинг фидокорлиги уларни гоят руҳлантириб юборган эди. Шоҳ Мансур эса бутун газабини шаҳзодага қаратиб зўр бериб ҳамла қиларди.

Соҳибқироннинг қилич дастасини ушлаган қўли қаттиқ қисилди. У угли жуда тажрибали ва маккор қиличбозга дуч келганидан гоят авотирда эди. Йўқ, Шоҳруҳ ҳам анойи эмас, зўр устозлар сабоғини олган йигит. Аммо у жангта ишқибоз эмас, урушга райи йўқ одам. Шунинг учун Темур уни бошқа угил ва набиралари орасида унча хушламас эди.

Қарангки, мана шу художуй угли унинг жонига оро кириб ҳаётини сақлаб қолди. Бунинг учун ҳозир жонини фидо этмоқда. Фарзандидан ифтихор ва узидан укинч кекса саркарда қалбида туген урди. Жигарбанди, пушти камари, кенжатоий унинг ҳаётига эмас, балки бутун салтанат тақдири учун ҳам жонини гаровга қўйди.

Шоҳ Мансурнинг кучли зарбидан Шоҳруҳ эгарда чайқалиб кетди. Ваҳшиёна қийқириб Мансур қиличини баланд кутарди.

— Болагинам!

Соҳибқироннинг ота фарёди бутун жанггоҳда кучли акс садо берди.

ҲАРОҲИМБ ШУШ

Такина бегимнинг ой-куни яқинлашган уша эрта баҳорнинг намхуш кунинда Амир Тарағай баҳодир дустлари даврасида ишқомда суҳбат қурди.

Амир ниҳоятда ҳаяжонга тушган эди. Баҳодирлар уни ҳеч қачон бундай аҳволда қўришмаган. Узоқ йиллар давомида неча-неча даҳшатли жангларда ҳам у бундай аҳволга тушмаган. Қуролдош дустлари ҳайрон. Амирга не бўлди? Наҳот у фарзанд кураётган хотинига шунча ачиниш бундай қўйиб-пишса?

Тарағай дустлари саволини тушунгандай ниҳоят суз қотди.

— Биродарлар! Ажабланманг. Бугун-эрта сизларни ҳайратта солган жумбоққа жавоб бераман.

Сунада утирган баҳодирлар унга далда бера бошлашди.

— Қизми, угилми — бари фарзанд. Амирзода бўлишди.

— Эсон-омон қутулади.

— Доялар шунча кўпки, тугмаганига қўйишмайди. Тарағай дам қизариб, дам бузариб узича нималарни-

Азиз укувчиллар! Яқинда Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг аъзо-си, Абдулла Авлоний мукофоти соҳибни, тарих фанлари доктори Ҳамдам Содиқов «Соҳибқирон жангномаси» деб номланган тарихий қиссасини ёзиб тугатди.

Қуйида, ана шу қиссадан айрим павҳаларни эътиборингизга ҳаво-ла қиламиз.

дир пичирлайди. Дуо ўқимоқда, шекилли. Баҳодирлар унинг художуйлигини яхши билишди. Уламо ва дарвешлар уртасида дустлари кўплиги ҳам уларга маълум.

— Амир, амир! Суюнчи, суюнчи!

Доя хотинлардан бири халлослаганча амирга яқинлашди.

— Нима, нима? — довдираб қолди амир. Кузларида қувонч, ҳайрат ва қўрқув.

— Қизми е угил — бақариб юборишди сабрлари чидамаган баҳодирлар.

— Угил, угил! — шодон хитоб қилди доя.

— Угил!!! - хурсанд қийқириб уринларидан туриб кетишди баҳодирлар.

— Наҳотки? — амирнинг кузларида фавқуллодда шодлик ути чақнади.

Бир ҳовуч тилла тангалар доя хотиннинг бошига сочилди.

— Азизларим! Энди баралла айтаман дилимдаги сиримни. Кароматгўй шайхимиз Шамсиддин Кулолнинг башорати унгида келди.

— Қандай каромат? — қизиқсиниб сурашди баҳодирлар.

— Аввал томоқларингизни хўллаб олинглар, — деди эшилиб кетган амир. Хизматкор келтирган патнисдаги урдак шаклидаги май идишни қўлга олган амир заранг қосаларни тулдирди. Уртага ташланган бир халта қурут баҳодирлар учун газак бўлди.

— Катта базм олтидан буниси ҳамир учидан патир, биродарларим.

Баҳодирлар қизишиб олганларидан сунг амир қосасига қўл ҳам тегизмай сузида давом этди.

— Бир йилча муқаддам ғалати туш қуриб уйғониб кетдим. Қизиқ туш. Ялангликда турган эмишман. Арабга ухшаш хушсурат йигит қўлида қилич билан олдимда пайдо бўлди. Менга яқинлашиб пулат қилични узатди. Қуешга қараб силкит! — дея қичқирди. Индамай айтганини бажардим. Қилич ёдусида бутун олам ёришиб кетса буладими?

Борлиқни мағрибдан машриққача қўрдим. Ажойиб улқаларни. Узоқ вақт ҳаёл суриб юрдим. Кейин шайх дустимизнинг олдига бориб, тушим таъбирини сурадим. Кароматли дустимиз мен яқинда угил қўришим ва у бутун дуненинг фотиҳи бўлишини айтди. Бугун мен агар угил курсам, чиндан ҳам шайх башорати

амалга ошадди, қиз бўлса у ёлгон деб дилимдан утказган эдим. Иншолло, шайх Шамсуддин каромати чиндан ҳам парвардигори олам инояти экан. Худога шукр!

— Борокалло!

— Фаришга омин дебди!

Амир Тарағай бахтиёр ҳолда сафдошларига боқди. Узи майни лабига ҳам тегизмаган ҳолда дустларига тулатиб-тулатиб қўйди.

Баҳодирлар қизишиб хурсанд ҳолда табрик устига табрик ёғдиришди. Шундай қилиб, хижрий 736 йил 25 шайбон сешанба кунини — мелодий 1336 йил 9 апрелда Шаҳрисабз яқинидаги Хожа Илғор қишлоғида Барлос беги амир Тарағай оиласида фарзанд дунёга келди. Уни қирқ кун давомида намақоб сувда чумилтириб баданини ёғ билан муолажа қилишди. Бола баҳодирдек улғайсин дея энагаю доялар астойдил парваришга бошлашди.

Ташқарида бог-роғлару экинзорларга туташ қўрғончада эса базм навалари янграб турди. Амир Тарағай меҳмондустлик дарвозасини кенг очиб, қўй-қўзилар сўйди. Қўрғончада ахил яшовчи баҳодирлар оилаларидан ташқари утган-кетган йўловчилар ҳам дастурхонга таклиф қилинди. Қирқ кечаю кундуз эл-юртта ош-нон берган амир чиндан ҳам бағрини кенг очган эди.

Кеш (Шаҳрисабз) аҳолиси уртасида узининг жасурлиги, саховати ва хужожулиги билан обрў қозонган амир Тарағай аслзодаларга ҳам, олдий деҳқон ва хунармандларга ҳам бирдек муомалада бўлгани, айниқса шайх, дарвеш, қаландарлар билан яқинлиги туфайли унинг қўрғончасига қадам ранжида қилганлар ҳам беҳисоб эди. Меҳмон келар эшикдан — ризқи келар тешиқдан деганларидек, табрикка келганларнинг кўпчилигининг қўллари қуруқ эмас. Унлаб қўй, молларни олиб келишгаётган зиёратчилар жўй-жойларга утқазилди. Шурва, кадоб ва паловнинг ёқимли хидлари атрофдан одамларни беихтиёр қўрғонча тарафга етаклайди. Бундай зиёфат турмушда камдан-кам учрайди.

Кеп қолинг, Тархон Тарағай хонадонига!

Камбағаллар, гадоилар, дарвешларнинг кети узилмайди. Туйиб мазали таом ейиш ҳар кун ҳам насиб қилавермайди. Босқинчи мўғуллар ҳукмронлиги остида далалари қуриган, чорваларидан ажраган, ариқлари кумилиб хонавайрон бўлганлар умуман харобага айланган Мовароуннаҳрда қўй. Мўғул хонларию хонзодалар узаро урушида экинзорлар топталади, хунармандлар, тижорат аҳли таланади, хотин-қизлар зурланади. Бозорлар нотинч, нарх-наво осмонда. Ҳамма ерда тақчиллик. Тартиб-интизом деган нарсанинг узи йўқ. Ҳеч кимнинг ҳаёти қонун томонидан ҳимояда эмас, зотан қонуннинг узи ҳам йўқ. Қачонлардир гуллаб-яшнаган улқад кўҳна тарихдан фақат мусулмончилик қолган. Шунисига ҳам шукр!

Туп-туп одамлар орасида савдогарлар, қарвонбошлар ҳам кузга ташланади. Амир Тарағай ва унинг баҳодирлари кўпинча Кеш атрофидан утувчи савдо қарвонларини ҳимоя қилишди. Қуролли соқчилар вазиқасини бажариб туришди. Йўллар хатарли, лекин амир Тарағай қарвони қуриқласа унга ҳар қандай қароқчи ҳам, шу жумладан мўғул зуравонлари ҳам ҳужум қилишга ҳайиқади.

Хонлар қўшинида бутун ёшлигини утқазиб беҳисоб жангларда узини курсатган Тарағай кўп ярадор бўлганидан истеъфога чиққан ва хизматиға яраша тархон ерлигини олган. Солиқлардан озод қилингани ва каттагина имтиёзларга эга бўлган тархон узи каби жангларда умрини утказган биродарлари билан узига инъом этилган катта ер-суви қўрғончада яшайди. Аҳил оиладек бирга яшовчи бу баҳодирлар жамоасини бутун воҳа танийди. Зотан Шаҳрисабз вилояти ҳокими Хожи Барлос Тарағайнинг укасидир.

Қўрғончада зиёфат кетига зиёфат уланди. Ҳамманинг қорни туйиб дастурхонларда гудак шаънига дуолар ўқилди.

ТОНГ ЮЛДУЗИ
Ўзбекистон болалари ва
ўсмирларининг газетаси

Бош
муҳаррир
Умида
АБДУАЗИМОВА

Таҳрир хайъати:
Наримон ОРИФЖОНОВ,
Омон МАТЖОН,
Гулнора ЙЎЛДОШЕВА,
Марат ШАФИЕВ,
Феруза ЖАЛИЛОВА,
Сайриддин ХОЛОВ
(масъул котиб)

ИВМ компьютерида терилди ва
сахифаланди. Оффсет усулида
босилди. Ҳажми 1 босма табоқ
Буюртма — Г-0198,
7691 нусxada босилди.
Қоғоз бичими — А-3.
Босинг тошириш вақти 19.00
Тоширилади — 18.30

Рўйхатдан ўтин тартиби
№ 000137
• Маъзилмиз: 700083,
• Тошкент шаҳри,
• Матбуотчилар кўчаси,
32-уй.
• Телефон:
• 33-44-25